

Marek Turbacz [Stanisław Krasnowolski¹], *Wartości – cele – sposób myślenia*, „Głos”, 1979, nr 5 (17), s. 6–8.

Hasła przedmiotowe: opozycja, myśl polityczna, przyszły ustrój i społeczeństwo.

Jednym z najważniejszych zadań opozycji jest tworzenie myśli politycznej i przyczynianie się do budowy kultury politycznej narodu. Jak dotąd, dość dobrze został opisany stan rosyjskiego komunizmu, w którym żyjemy, stan polskiego społeczeństwa, oraz cele, możliwości i metody działania opozycji w sytuacji obecnej. Zbyt mało jest natomiast głębszej refleksji nad samymi zasadami myślenia politycznego, nad wartościami, które chcemy w przyszłości realizować oraz nad kształtem systemu politycznego, który zamierzamy osiągnąć. Uważam, że nadszedł czas dla zastanowienia się nad tą problematyką.

W tekście tym chcę jedynie zarysować w najbardziej skrótowej formie swoje poglądy polityczne i tezy, których część wyrażałem już w przeszłości i które pragnę rozwijać w przyszłości.

Sympatyzuję z ruchem związanym z KSS „KOR” i cenię teksty Polskiego Porozumienia Niepodległościowego. Wiele osób, uczestniczących w ruchu związanym z KSS „KOR” poczuwa się do tradycji lewicowej i wyznaje poglądy zbliżone do zachodniej myśli socjalistycznej. Inni zaś nie utożsamiają się z żadnym byłym czy istniejącym obozem politycznym – i ja do nich należę.

Uważam, że w sytuacji politycznej, społecznej i ideowej, istniejącej w państwach komunistycznych, całkowicie nieprzydatny jest podział idei i ruchów na lewicowe i prawicowe. Zasadniczymi konfliktami politycznymi są tam konflikty pomiędzy władzą a społeczeństwem, oraz konflikt pomiędzy Rosjanami a podporządkowanymi im narodami.

Idee i działania polityczne powinny być podporządkowane zasadniczym celom, jakimi są: ograniczenie czynników politycznych i społecznych godzących w szczęście ludzi oraz stwarzanie warunków ułatwiających rozwój duchowy jednostek i rozwój kultury.

Opowiadam się za otwartością postaw i otwartością myślenia przeciwko nienawiści i doktrynerstwu. Odrzucam mity polityczne, proponujące uniwersalne rozwiązania. Uważam, że myślenie polityczne powinno mieć charakter pragmatyczny:

¹ Stanisław Krasnowolski (ur.1947) – biofizyk, współpracownik KOR, członek TKN.

w każdej sytuacji należy poszukiwać właściwych sposobów realizacji wartości, do których się dąży. Odpowiednie rozwiązania będą odmienne w różnych społeczeństwach, państwach i kulturach.

Największym zagrożeniem dla ludzkości w sferze duchowej jest komunizm stworzony przez Lenina i Stalina /a także kierunki bezpośrednio mu pokrewne/ oraz agresywne nacjonalizmy i wszelkie inne ideologie gloryfikujące przemoc, dyktaturę i łamanie praw człowieka.

Istniejące w Polsce zło polega na pozbawieniu społeczeństwa i państwa suwerenności – na istnieniu systemu rosyjskiego komunizmu i rosyjskiej dominacji. Jego efektami są: czynienie z ludzi nie obywateli, lecz poddanych, demoralizowanie ich, niszczenie kultury, ograniczanie praw religii, dewastacja ekonomiczna kraju, pociągająca utrzymywanie się niskiego poziomu życia ludności. Zasadniczym celem społeczeństwa polskiego powinno być osiągnięcie demokracji i niepodległości.

Uważam, że jest możliwa zmiana istniejącego stanu rzeczy, choć prawdopodobnie osiągnięcie celów zasadniczych nie mogłoby nastąpić rychło, gdyż musiałyby być poprzedzone głębokimi zmianami sytuacji w Związku Radzieckim. Bez tych zmian Polacy mogą wywalczyć częściowe, ale daleko idące zmiany systemu politycznego. Konieczny jest do tego ciągły, powszechny i zorganizowany nacisk społeczeństwa, domagającego się swych praw. Konieczne jest także istnienie i działanie opozycji, która oprócz wywierania nacisku na władzę, tworzyłaby niezależną od państwa sferę życia społecznego i kultury oraz pracowałaby nad kształtowaniem świadomości i postaw społecznych – pomagałaby ludziom w osiągnięciu podmiotowości, w uczeniu się aktywności społecznej i nonkonformizmu, w uświadamianiu sobie swych praw i możliwości walki o te prawa.

Opowiadam się za wszystkimi, którzy działają w imię bliskich mi wartości i celów – niezależnie od tego, czy czynią to w ramach ruchu opozycyjnego, czy też w ramach systemu, a nawet w ramach partii komunistycznej.

Uważam, że dla ruchów opozycyjnych i ich uczestników najważniejsze jest, aby unikać nienawiści, nieuczciwości, doktrynerstwa.

Uważam, że system polityczny przyszłej Polski, jego struktura i praktyka – powinien być oparty na następujących zasadach:

1/ System polityczny powinien zapewniać obywatelowi wszystkie prawa ujęte w Paktach Praw Człowieka.

Powinna istnieć demokracja oparta o system konkurujących partii politycznych. Przyjęty system władzy powinien zapewniać zarówno kontrolę społeczeństwa nad

władzą, jak i siłę i skuteczność działania władzy. Kompetencje aparatu państwowego nie powinny jednak być przesadnie rozbudowane – system władzy powinien być w znacznym stopniu oparty o wszelkie formy samorządu.

Poza instytucjami państwowymi powinno istnieć dostatecznie szerokie pole działania dla jednostek i grup.

2/ Granice Polski, które ukształtowały się w wyniku II Wojny Światowej, należy uznać za niezmienną.

3/ Powinno się dążyć do tego, aby rzeczywistość społeczna stwarzała jak najszersze możliwości dla rozwoju duchowego ludzi – dla procesu stawania się człowieka świadomym i odpowiedzialnym podmiotem życia społecznego, dla rozwoju moralnego i intelektualnego, dla ekspresji. Celowi temu powinien być podporządkowany system oświaty i państwowe środki masowego przekazu.

4/ Polska jest w zasadzie państwem jednonarodowym. Uczucia narodowe stanowią ważną wartość duchową i umożliwiają narodowi stawienie czoła zagrożeniom z zewnątrz. Należy chronić je i dbać o ich rozwój, aby nie przybierały formy szowinizmu. Należy zabezpieczyć prawa kulturalne mniejszości narodowych.

5/ Państwo powinno mieć charakter pozawyznaniowy. Zarówno przedstawiciele wszystkich wyznań, jak i niewierzący powinni korzystać z wszelkich praw, ujętych w Paktach Praw Człowieka.

Przeważająca większość Polaków to katolicy. Katolicyzm ma ogromną wartość duchową i jest nierozdzielnie związany z polską kulturą i tradycją. Współczesny Kościół walczy o prawa człowieka. Silna obecność religii w życiu społecznym byłaby zjawiskiem bardzo pozytywnym.

6/ System społeczny powinien zabezpieczyć jednostki przed nędzą i konsekwencjami przypadków losowych, zapewniać jak najbardziej równe szanse przedstawicielom wszystkich grup społecznych, oraz nie dopuszczać do zbyt wielkich nierówności ekonomicznych.

Powinny istnieć instytucje i prawa, umożliwiające rozwiązywanie konfliktów społecznych tak, aby zarówno grupy społeczne /na przykład pracownicze/ miały możliwość obrony swych interesów, jak i aby walka o interesy grupowe nie pociągała za sobą zbyt wielkiego naruszenia interesów innych grup.

7/ System ekonomiczny powinien przejawiać efektywność działania oraz zarówno umożliwiać społeczeństwu kontrolę nad ogólnymi kierunkami rozwoju, jak i stwarzać pole dla ludzkiej inicjatywy i zaangażowania.

Gospodarka powinna mieć charakter mieszany – obok sektora państwowego powinien istnieć sektor prywatny i sektor spółdzielczy.

Powinny istnieć silny samorząd pracowniczy.

Bardzo ważne jest, aby rozwój ekonomiczny nie odbywał się kosztem przesadnego obciążenia człowieka pracą i kosztem środowiska naturalnego.

Wyszczególnione powyżej zasady określają jedynie bardzo ogólne ramy i wskazują na niektóre problemy, jakie musiałyby stanąć przed demokratyczną i niepodległą Polską. Konkretnie rozwiązania w znacznej mierze musiałyby zależeć od sytuacji, w jakiej te zasady byłyby realizowane.